Ч. 175 (12.831). Львів, пятниця 7. серпня 1931. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41
„ Друкарні: 29-26
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Ні взад ні вперед.

Ше один польський голос про національну польську політику.

Львів, 5. серпня 1931.

Один з найвидатніших санаційних публіцистів, бувший редактор санаційного „Глосу Правди", В. Стпічинський оголосив у краківському „Ілюстрованому Курєрі Цодавнному" з 5. серпня ц. р. статтю п. н. „Твердий грунт нереальних доктрин і рвучка течія спільної долі" („Lądy nierealnych doktryn i wartki grunt wspólnoty losu") в якій розглядає справу польської національної політики. Ніякої нової концепції в цій справі стаття не дає, але зате написана вона оригінально, з питомим цьому публіцистові підходом до такої складної проблеми. Стпічинський не крутить і не теоретизує, а ставить справу ясно з польського становища. І саме цим стаття цінна для нас. А що її автор належить до інтелектуальної еліти санаційного табору, то тим самим його основні погляди на порушену тему треба вважати за ідентичні з поглядами найчільніших санаційних діячів як не в цілости, то бодай у самому їхньому заложенні.

П. Стпічинський починає свої міркування від розгляду двох, що так скажемо, протилежних і скрайних польських становищ у національній справі. Він твердить, що досі проблему співжиття поляків із славянськими національними меншинами розглядали поляки „у тривожному настрою". На це зложилися ріжні причини. Але найважнішою був факт, що як українці так і білоруси живуть на східних, прикордонних полосах, в орбіті „агітаційних впливів комуністичного інтернаціоналу і в безпосередньому сусідстві — лицитаційних у відношенні до Польщі — експериментів радянського уряду, експериментів обдаровування білорусів і українців позірними свободами і вольностями на території мнимого Союзу мнимих радянських республик".

З такого тривожного настрою повстали дві концепції на розвязку національного питання в Польщі. Одна ендецька, друга польська соціялістична. Перша бачить в українцях і білорусах велику небезпеку для Річипосполитої і вважає за єдиний спосіб ратунку „скріплювання польського елементу на окраїнах (кресах)". Ендеція крім того приймає за підставу своєї концепції непризнавання права на національну відрубність для українців, тобто бажає цілковитої польонізації непольських, славянських народів у Польщі. Ця концепція, на думку Стпічинського, не веде до нічого позитивного. В ній не видно ніякої зрілої політичної думки. Зате в ній міститься погроза піти силою на її реалізацію. Одначе досі консеквентно своєї концепції ендеція не проводила в життя. Навпаки, в часі ендецького правління, були випадки, де під напором обставин ендеки йшли на уступки. Друга концепція на розвязку цієї складної справи, зовсім протилежна попередній, належить польським соціялістам. Теоретично вони вимагають територіяльної автономії для славянських меншостей у Польщі, зокрема для українців. Стпічинський каже, що в тій концепції криється велика небезпека для будуччини, бо „деякі землі Річипосполитої малиб бути поставлені в цілком особливу правно-устроєву ситуацію в порівнанні з цілістю державної території з тієї тільки причини, що їх населення непольське, при чім деяка частина громадян малаб дістати особливі права та привілеї в порівнанні з величезною більшістю громадян держави".

Від погроз ендецького батога — конклюдує автор — до широких привілеїв, жертвованих соціялістами сягає скаля польської фантазії. Але не зважаючи на те, що вона така широка, для державної рації в ній місця нема. Автор твердить, що в ніякому випадку не можна будувати держави на мішаному устроєві для ріжних частин її території і таким чином розбивати її суцільність. І тому *„ніяких прав і спеціяльних ситуацій для територій з мішаним національно характером, очевидно як у додатньому так і в відємному розумінні під оглядом привілеїв та обмежень, взад і вперед"*.

Щож до Сх. Галичини зокрема, то там, на думку автора, така ситуація, що значна частина тамошньої польської суспільности прийняла за свою концепцію ендеків, а частина української суспільности, зокремаж та, що стоїть під впливом УНДО, склонна до концепції польських соціялістів. Обидві суспільности стоять супроти себе на становищах „двох нереальних доктрин, переділених рвучкою течією спільної долі, інтересів і будуччини". При тім польська сторона, твердить далі автор, находиться в слабшій ситуації. Чому? Бо виходячи з заложення „оборони польськости" підсвідомо формує в собі психічну диспозицію про істнування загрози для своєї екзистенції і тому ставить собі за ціль дефензиву. Колиб такий стан на далі утримувався, то польська суспільність резиґнувалаб там з будуччини, заохочуючи тим самим українців до офензиви. Тимчасом дефензивна психіка є анахронізмом з часів неволі. Бо не можна — каже автор — видумати яркішого абсурду над думання, щоби змістом внутрішньої політики вільного народу, що має свою державу, була оборона національних інтересів, тобто психічна і фактична дефензива.

„Підставою розумного ділання — читаємо дослівно в висновках статті — польської суспільности у Сх. Галичині мусить бути свідомість, що доля її покликала до великої місії закріплення польської державности в психіці та в способі думання своїх українських співземляків. Ясно, що дорога до такої цілі не веде ні через снування фантастичних помислів насильної їх польонізації, ні через замикання себе у власних загородах і доручування державі оборони своєї безпеки, ні через витворювання настрою постійної національної боротьби, ні накінець через дошукування в кожному українському селянинові ворога і в кожному інтеліґенті замаховця, ані через вимагання від держави, щоби вела супроти них (українців) політику превенційних рестрикцій і обмежень. Така політика не до прияття для Польщі, — не для Польщі пілсудчиків, кермуючих актуальною її долею, але для Польщі, що має за собою десять віків традиції державного істнування, 10 віків досвіду, часи Яґайлонів і Сасів, верхи сили і дно упадку — словом Польщі богатої в широке знання в ділянці успішности всіх інструментів політики".

Пройшовши через цей патріотичний патос, автор кінчає свої міркування такими підсумками:

„Річпосполита не може і не бажає (? — *Ред.)* вести політики нерівних прав у відношенні до ріжнородних ґруп своїх громадян. Державна економічна політика не може переводити в Сх. Галичині розріжнювання між польським і українським громадянством. Проблема втягнення в продукційні процеси інтеліґенції однаково близька для держави, чи мова про інтеліґенцію польську чи українську (у практиці це виглядає цілком протилежно!—*Ред.).* Слушні культурні укр. аспірації є неменше гідні підтримки від анальоґічних польських потреб. *Отже провідна думка політики розуму унагляднювалась би в засаді, що держава, яка має засоби і волю для оборони своїх інтересів перед шкідливим діланням груп і одиниць, не бажає базувати своєї політики здогадної предистинації до злочинів цілих національних груп: чи то української чи польської, чи якоїнебудь іншої".*

НЕЩАСТЯ ніхто передбачити не може,
але кожна розумна людина старається йому запобігти і тому обезпечає
ЗБІЖЖЯ Й ПАШУ ВІД ОГНЮ в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

„Самозрозуміло, що держава в такій самій мірі не може приспособлювати своєї політики до демаґоґії українських націоналістів. Лідери УНДО глибоко миляться, припускаючи, що Польща буде вести у Сх. Галичині їх, а не свою політику. Під тим оглядом не повинно бути непорозумінь. Слід завитися проти континуовання розмов, починаних з представниками українських партій, зокремаж шовіністичних. Черпаючи політичний капітал з непорозумінь, займаючися ніби професійно їх вишукуванням та експльоатацією, вони не мають ані волі, ані вмілости говорити мовою розуму. З українською суспільністю польська суспільність повинна розмовляти в самоврядуванні, в суспільних і господарських установах — словом при варстатах праці і при спільних інтересах, при яких засідають реальні люди з реальними інтересами й реальними аспіраціями, і при яких працюється на користь реальних, осягаємих цілей".

У цій статті п. Стпічинський поставив справу ясно, хоч може всього і не договорив. Очевидно, що ніхто з українців не міг мати ніколи ніяких ілюзій про те, що, мовляв, санаційна інтелектуальна еліта думає про ті справи інакше. Для нас з тієї статті такий висновок, що польська політика повинна надалі йти у Сх. Галичині по дотеперішній лінії, то значить на словах шукати понад голови „шовіністичних українських політиків" контакту і співпраці в українським громадянством, а на практиці паралізувати та душити все українське національне життя з тим, щоби одночасно для форми і на експорт і надалі аранжувати всякі шопки т. зв. згідного співжиття між обома народами, при допомові всяких продажних та подлих типів, що в силі по наказу оплювати навіть найбільші святощі українського народу. Щож до справи „рівних прав", то досі кожний з відповідальних польських політиків не погоджувався і на будуче теж не погодиться з таким твердженням, немов-то українці не користуються в Польщі рівними правами з іншими. П. Стпічинський належить до тих вимкових постатей серед поляків, що не вірять у ту рівноправність на практиці і це для нас єдине позитивне в його статті. Зрештою його стаття як і кожна інша, що появляється на ту тему, є тільки черговим крикливим доказом на те, що національна справа в Польщі не в порядку, і що всі вони до купи, а в тім і обговорювана, є випливом саме обговорюваної Стпічинським інстинктової тривоги за будуче. Цей голос Стпічинського, хоч який він цікавий, не вносить на ділі нічого нового навіть до теоретичної дискусії на теми національної польської політики. Він є ще одним доказом, що поляки не в силі рушити цієї справи з місця в ніякому напрямі, ні взад ні вперед. І саме тому вона мабуть усе буде киснути в теперішньому тривожному для них виді.

—o—

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 29-go lipca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 166. czasopisma „Diło" z daty Lwów dnia 28. lipca 1931 r. do sygn. VI. 1. Pr. 343/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 29. lipca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 27 lipca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Diło" № 166 (12822) z daty Lwów, dnia 28. lipca 1931 r. zawierającego: w artykule p. t. „Polityczna organizacja" od słów: „jaki wyjawylysia" do słów: „swij obowiazok jakslid" znamiona występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1862, t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej artykułów ma na celu zapomocą nieprawdziwych przedstawień i wyszydzań, podburzyć do wzgardy i nienawiści przeciw zarządzeniom władz administracji Państwa, zmierzającym do utrzymania ładu i bezpieczeństwa publicznego wewnątrz, tudzież poniżenia tych zarządzeń. — Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Przewodniczący: J. Antoniewicz wr.
Protokulant: H. Kosenwiesen wr.
Za zgodność: Schönthaler starszy sekretarz.

✝ Бронислав Янів.

Директор „Кооперативи Український Театр" і „Т-ва взаїмних обезпечень „Карпатія" у Львові, б. старшина гал.-української Армії, б. голова „Т-ва Охорони воєнних могил", б. голова Педагогічного Т-ва „Рідної Школи" помер у 46 році життя у Львові дня 4-го серпня. Похорони відбудуться в пятницю 7-го ц. м. з каплиці Бернардинів на Янівський цвинтар.

Хоча Покійний був поважно недужий від кількох літ на легені і постійно лікувався в краю та на чужині, звістка про його смерть була для найближчої рідні, приятелів і знайомих, зовсім несподіваною. Саме в останніх днях Покійний почував себе багато краще, лежачи в ліжку, не переставав цікавитися всіма справами, звязаними із його обовязками, а в розмові не тратив свого гумору.

*

Б. Янів родився в 1885 р. у Станькові, біля Стрия, де його батько був народнім учителем; у 4-ому р. життя втратив маму, а в 6-ому батька. Відданий спершу до кравця, завдяки власній охоті до науки добився до ґімназії, яку скінчив у 1903 р. в Ярославі. Вже як бурсак тамошньої бурси організував національно своїх товаришів. Був студентом прав, а заробляв на прожиток писаркою в дирекції скарбового уряду в Ярославі, де брав активну участь в секції „Укр. Студентського Союзу" і в міщанськім Т-ві „Родина". Підчас виборчої кампанії їздив на віча та наради в цілому повіті зі своїм стрийком, Осипом і був дуже діяльний при виборах до парляменту в 1906-7 р. Від 1912 був адвокатським кандидатом, у 1914 р. як підпоручник австр. армії відбув воєнну кампанію, а вже весною в 1915 р. занедужав на легені і лікувався в Абації. У маю брав участь при здобутті Львова, а в осени попав на Волині до російської неволі, де пробув аж до кінця липня 1918. Після повороту був концептовим урядовцем і начальником канцелярії Секретаріяту Внутрішніх Справ, а відтак Президії Української Національної Ради Зах. Обл. Укр. Нар. Республики. Після відвороту галицької армії мав при У. Н. Р. уряд начальника канцелярії М-ства внутрішніх справ. Від 1920 р. був спершу урядовцем, відтак тимчасовим, пізніше постійним директором Т-ва взаїмних обезпечень „Карпатія". В 1922 р. став секретарем, а відтак головою філії „Просвіти" ім. Т. Шевченка у Львові, і одночасно директором кооперативи „Український Театр". У 1924-6 був головою „Рідної Школи", а в 1927 одним із основників і першим головою „Т-ва Охорони Воєнних Могил" у Львові. Позатим був він членом усіх наших культурних і добродійних товариств.

*

Покійний був одним із тих небуденних наших громадян, що єднали велику, невтомну енергію та охоту до праці із точністю, совісністю та чесністю, що могла бути зразком громадянина кожного народу. Те, що його вибирали по черзі до ріжних товариств на голову було наслідком не якоїнебудь його особистої амбіції, бажання почестей і популярности, а наслідком виїмкових рис характеру людини скромної, безкорисної та відданої кожній громадській справі, без огляду на тягар обовязків, звязаних із кожночасним становищем. Без огляду на тяжку недугу, що знесилювала його орґанізм і відривала від систематичної праці, Покійний не переривав своїх занять і стежив за всіма повіреними йому справами до останньої хвилини життя. Вмирав із повною свідомістю свого безнадійного стану від довшого часу і підготовився до цієї смерти із супокоєм людини, що виконала по змозі своїх сил усі свої обовязки.

Все своє майно записав на фундацію для наших бідних студентів свого імени, з тим застереженням, що підмоги можуть діставати тільки одиниці безоглядно ідейні.

Анґлійські парляментаристи в українській справі.

Анґлійський парлямент, як відомо, розїхався уже на ферії, які будуть тревати до 20. жовтня. Перед виїздом на ферії внесла одна група англійських послів письмо до Гендерсона, як голови Комітету Трьох в українській справі, яке тут в перекладі подаємо:

„Підписані дозволяють собі звернути Вашу увагу на українську меншість у Польщі та на її положення у звязку з жалобами, висланими до Союзу Народів і до Комітету Трьох, якого Ви є головою.

„Вже 9 місяців минуло з часу, коли у Сх. Галичині мала місце так звана пацифікація, переведена польським урядом.

„Булоб зайвим ще раз широко розводитись над тими карними експедиціями, що звернули увагу цілого світу на ті умовини, серед яких доводиться українцям жити під Польщею. Результатом започаткованої Вами акції перед Союзом Народів у січні місяці було створення Комітету Трьох, що мав розглянути петиції української меншини. До тої акції прилучились не лише українці, але й европейські меншини і поодинокі люди, як от ми, яким залежить на тому, щоб Союз Народів дійсно станув на сторожі прав нац. меншин, загарантованих договорами.

„Ми дуже жаліємо, що досі не було ще можливости довести до якогось певного рішення в питаннях, заторкнутих в українських жалобах, як також, що ця справа не була обговорена на травневій сесії Ради Союзу. Згідно з комунікатом, виданим у травні, має Комітет Трьох здати на слідуючому засіданні Союза звіт як з розсліду цих петицій, так також із переговорів, які малиб відбутись між польськими і українськими заступниками.

„Нас не дивує, що українсько-польські переговори не могли увінчатись успіхом. Нам відомо, що польське правительство поставило як передумову переговорів, щоб українці відкликали свої жалоби з Женеви. Це зрештою виразно заявив п. Голувко, голова правительственного бльоку в проурядовому органі „Ґазета Польска" такими словами: „Відкликання українських жалоб з Женеви було би консеквенцією з прийняття польських пропозицій, бо неможливе є з одного боку переговорювати, а з другого виводити жалоби перед інтернаціональним форумом. Якщо українці хочуть, щоби поляки застановили свої репресії, то мусять відкликати свої жалоби з Ліґи Націй".

„Ситуація не є в ніякому разі задовольняючою. На засіданні англійського парляменту дня 15. липня ствerджено, що дотепер немає ніяких звідомлень про переговори між українцями та поляками. В міжчасі доказують вістки, що доходять сюди зі Східньої Галичини, що там нема ніякої зміни на краще. Українські домагання в справі шкільництва, в справі вживання української мови, в справі пошанування горожанських прав і в земельній справі не діждались полагодження.

„Ми просимо Вас тому, як голову Комітету Трьох, вжити всього свого впливу в тому напрямку, щоби при евентуальних польсько-українських переговорах передовсім полагоджено справу відшкодувань за нанесені українській стороні в часі так званої пацифікації школи, як особистого так і матеріяльного характеру, а по друге полагоджено важну квестію автономії.

„Рівночасно просимо Вас поставити українську справу петицій на порядок нарад Союзу Народів у місяці вересні".

Цей лист до Гендерсона підписало 23 члени англійського парляменту.

Рівночасно з тим письмом внесли визначніші англійські учені та діячі, як теж представниці жіноцтва письмо до премієра Мекдональда, з домаганням до анґлійського уряду, щоби він на слідуючій сесії Союза Народів переформував справу створення сталої меншостевої комісії при Союзі, яка малаб змогу остаточно вирішувати всі меншостеві жалоби перед Союзом. Цей лист підписало 89 осіб.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СЕРПНЯ 1931.

ІВАН ФИЛИПЧАК.

Село без анальфабетів.

Минулих вакацій, довелося мені побувати в селі, де не було ніодної письменної людини — з винятком священика, його жінки та дяка — а цього року доля кинула мене до невеличкого гірського села, де всі люди письменні, а старці, яким доходить сімдесятка, всі до одного плавно говорять по німецьки і знають також „паньствови єнзик".

Що за диво — подумає неодин — деж це у нас можливе — у нас? — так, ще й на бойківщині у XX. віці село без анальфабетів!..

У це навіть наші етнографи не повірять! А воно дійсно так!

Це щасливе невеличке село — Лаврів — у старосамбірському повіті. Свою письменність завдячує воно школі, що тут заснували її при монастирі оо. Василіян в 1788 році, коли грозило скасування монастиря за панування Йосифа II. Вже була приїхала комісія ліквідувати монастир, але хтось там з чесних людей шепнув о. протоігуменові, що з самбірським окружним старостою можна „інакше" поговорити...

Заспокоєний староста — сказав о. настоятелеві, що врятувати монастир може лише тоді, як оо. Василіяни заложать німецьку школу. Лишень цьому завдячує лаврівський монастир свій нинішній розвій, інакше була би його стрінула доля Скита Манявського...

Отець настоятель вишукав зараз у Львові кваліфікованого вчителя до німецької мови, якого затвердила ґубернія. Учитель казав собі по королівськи заплатити, далеко більше, як мав тоді на рік староста, бо аж 400 фль.W.W. (Вінер Верунг!) манастирські харчі, мешкання, паливо, обслуга, світло

Манастир рад-не-рад мусів на це пристати. Школа ця мала офіціяльну назву **K. k. Kreis-Haupt-Schule** і істнувала як німецька школа майже сто літ — аж до утворення б. краєвої шкільної Ради. В тім то часі вона мала великий престіж, як перший розсадник освіти в тім темнім бойківськім куті. З її мурів вийшло споре число гарних людей, які згодом позаймали гарні становища.

В лаврівській школі вчилися свого часу Іван Товарницький і Степан Дубравський, що уфундували гарні стипендії для нашої молоді, опісля о. мітрат Подолинський Мирон, ґенерал Павлюх, б. посол Вас. Яворський, проф. чернов. унів. Ом. Калужняцький, радник двора М. Максимович, о. крил. Гмитрик, шкіл. радник Копач і багато інших. Як одинока в тім куті **k. k. Kreis-Haupt-Schule**, давала вона в часах абсолютизму гарну освіту, її абсольвенти розходилися як писарчуки по судах і беціркс-амтах, а коли відбули практику і поскладали відповідні іспити ставали комісарями, суддями та старостами.

Спочатку, коли заложили школу, щоби придбати відповідну фреквенцію, як виказують манастирські документи, ловили по селі малих бойченят і садили у шкільні лавки. Тут сиділи побіч себе в першій клясі діти від 7 літ і 22 літні молодці! Згодом, як слава її розійшлася далеко і широко, пхалися тут священичі діти, сини польської шляхти, поміщиків, діти державних урядовців чехів, німців, мадярів і то навіть з віддалених сторін, бо там „добре та гарно вчили".

За часів краєвої шкільної Ради школа ця зачала підупадати, їй відобрали право **k. k. Kreis-Haupt-Schule** і поволі зійшла на приватну народню школу, а по році 1910 її зачинили*), а заложили на її місце найнижчого сорта одноклясову сільську школу, де вчить світська вчителька.

*) Про цю школу вийде спеціяльна монографія.

Нині старі лаврівці лише кивають головами і згадують давні світлі часи цієї школи, коли була німецькою, „де дитина за 4 роки науки навчилася гарно по німецьки говорити, писати без похибок, не згадуючи про науку своєї та польської мови. А нині ходить дітвак 6—7 літ до цієї школи і по свому ані читати ані писати добре не знає, а **Schönschreiben** і **Rechtsprechen** навіть не вчать!

Тій то школі завдячують лаврівці свою поголовну письменність.

Крім науки, в цій школі навчилися лаврівці від черців ріжного ремесла. Нині в Лаврові є свої гарні шевці, кравці, столярі, каменярі, мулярі, а деякі з них пускаються й в дальші сторони на заробітки. Вони будують нині гарніші хати з більшими вікнами, у них дбайливіша управа ріллі. Коли зберуть з поля збіжжа, зараз землю переорюють, як і в манастирі. У них не видно по селі величезних верб, цієї ганьби нашого села, а всюди пишаються садки.

І живуть вони як у Бога за дверми, так, що сусідні села їм завидують, бо вони не знають що таке конкуренція на церкву, що таке конкуренція на школу, бо будинок і все шкільне приладдя дає і тепер манастир дурно. Зарібків по василіянських лісах мають повно і літом і зимою, палива на зиму ніколи не купують, а верхів, трісок і гиляк із зрізаної ялиці не хотять й брати.

В літі при жнивах роботи у них чимало. Жнуть самі в манастирі за снопи, і нікого до цього не допустять. О. о. Василіяни поставили їм кооперативу в мурованім гарнім будинку, в догіднім місці на роздоріжжі, тому-то вона гарно розвивається, але під надзором оо. Василіян! До читальні дають оо. Василіяни часописи, книжки то-що. Одначе, що легко приходить, цього звичайно людина не цінить!

Лавровяни з зовнішнього вигляду неподібні цілком до околичних бойків, не представляють жадного одноцільного типу. Це мішанина така, якої ніде не побачиш, тим більше у горах. Це зві-

Англія й Україна в минулому.

Нове число „Slavonic Review". — Нова історична розвідка. — Англія й Козаччина. — Особа Орлика. — Праця Драгоманова. — Значіння розвідки.

Ми вже мали нагоду згадувати про льондонський журнал „Слявонік Ревю", головний на весь англьо-саксонський світ науковий періодик для славянських справ, у звязку з його березневою книгою цього, де була поміщена розвідка д-ра В. Панейка про польсько-українські справи та статтю С. Сроковського на цюж тему. („Діло" з 28. квітня ц. р.). Саме цими днями вийшла свіжа книга „Слявонік Ревю" (грубий том в 239 стор. вел. 8°), де маємо знову „Україніку". Англьо-саксонський світ починає все більш і більш цікавитися українськими проблемами. В вищезгаданій книжці є дві статті, ріжні змістом і формою. Перша, публіцистична „Українське питання в Польщі" (відповідь на розвідку В. Панейка) в попередній книзі й вийшла зпід пера д-ра Станислава Лося, бувшого шефа секції Ліги Націй у польському міністерстві закордонних справ і б. радника польської амбасади в Льондоні, як характеризує автора сама редакція англійського журналу. До цієї статті ми ще повернемо, а сьогодні обговоримо другу статтю на українські теми.

Ця стаття, найбільша розміром у цілій книзі, називається „Давні зносини Англії з Україною" й написана нашим істориком І. Борщаком, якого редакція характеризує так: „Автор численних праць з української історії, автор разом з Рене Мартелем „Життя Мазепи" французькою мовою й постійний співробітник журналу „Le Monde Slave". Є це наукова розвідка, здебільша на підставі рідких або зовсім невиданих матеріялів з европейських архівів з цілим науковим апаратом (самих приміток є в ній 72). Розвідка ця відкриває цілу низку фактів невідомих на Заході та й в нас про англьо-українські зносини в минулому.

Очевидно, немв змоги коротко зреферувати таку багату фактичним змістом розвідку, й ми можемо тут зупинитися тільки на деяких її моментах.

До початку 17-го віку нема матеріялів про англьо-українські зносини. Англійські мандрівники були рідкі в польсько-литовській державі й до України не доходили. Англія тоді звертала головну увагу на Московщину, де займала монопольне становище. Перші вістки про козаччину прийшли до Англії через Туреччину. В книзі англійського туркознавця Кнолля „Загальна історія турків" (1603) знаходимо вже цікаві вістки про походи козаччини на Туреччину. В 1620-х роках англійський амбасадор у Царгороді Томас Ро надзвичайно пильно слідкував за українськими справами, інформуючи про це постійно свій уряд. Він навіть і сам був у зносинах з козаччиною, щоби піддержати їх проти католицької габсбурської коаліції. Ро в імені англійського короля робив заходи перед султаном, щоби врятувати життя полоненому Самійлові Корецькому, героєві українських дум, але як відомо, Корецького всеж скарали на горло, хоч Ро дістав від великого везира певну обіцянку дарувати життя „Сарматському Леонідові".

Після згадки про побут Юрія Немирича в Оксфорді й Кеймбріджі І. Борщак зупиняється на Хмельниччині, цитуючи англійські ґазети й книги, де освітлюються події української революції. Автор присвячує сторінку Кривоносові, якого вважає англійським агентом на Україні й тому безкомпромісовим ворогом Польщі. Безпосередні зносини Хмельницького з Кромвелем автор вважає досі недоказаними, правда, додає, що всі архіви гетьмана були знищені, а в англійських архівах досі в цій справі нічого не найдено.

Після огляду англійських друків про Україну в XVII. віці доходимо до Шведчини. Стаття подає реляції англійського амбасадора в Москві льорда Уітворта про Мазепин рух. Цей самий Уітворт написав в 1710 р. докладний меморіял про володіння царя, де окремі місця присвячує Україні, плямуючи нелюдську жорстоку руїну Батурина. Меморіял цей появився, геть пізніше, аж у 1758 р. Це велика бібліографічна рідкість, бо вийшла з приватної друкарні Горaса Вальполя. І. Борщак найшов у резервовому відділі Париської Національної Бібліотеки примірник цієї книги, який належав самому Вальполю. Одночасно з льордом Уітвортом перебував на царській службі англійський інжинір Джон Пері, який будував знаменитий волзько-донський канал, де стільки козаків поклало свої голови. Пері особисто знав Мазепу. Посварившись пізніше з царем, відїхав на батьківщину, де списав свої спогади. У них він теж плямує руїну Батурина, жаліючи особливо начальника гетьманської артилерії Кеніґсена, якого видко знав.

Особливо цікаві, а то просто сензаційні сторінки, присвячені зносинам Орлика з Англією. Орлик був у тісних зносинах з королевою Анною й королем Юрієм, завдяки англійській дипльоматії міг добутися з Хотинської пастки, що підготовив паша, підкуплений царем. Вже в Солуні, де між іншим Орлик читав Шекспіра, був він завжди у тісних зносинах з англійським амбасадором, як видко з його справоздань переданих у цій статті на підставі архівів англійського міністерства закордонних справ. Одно з таких справоздань англійського амбасадора в Стокгольмі льорда Картерета, з 3. серпня 1719 р., варто тут коротко зацитувати: „...Поміж іншими визначними особами, що замішані тут у політичних справах, я мав у себе відвідини козацького гетьмана Орлика... Гетьман Орлик це людина розумна, зрівноважена й освічена, яка мене здивувала. Він великий ворог царя й запевняє, що як тепер не приборкати царську могутність, то всі християнські володарі матимуть довгі війни з Росією... З довгої розмови з гетьманом Орликом я зрозумів, яку велику вагу може мати для союзників його справа. Він бажає, щоби його величність в переговорах мав на увазі й козацьку країну. Я не заховав від гетьмана Орлика думки, які приємні для мене його наміри й що про все сповіщу Його Величність".

Далі знову находимо довгий огляд ріжних англійських друків про Україну, авторами яких були люди ріжних верств. Кеймбріджський проф. Клерк, відвідуючи Україну, порівнює її села зі селами в Шотляндії. Як тільки в 1834 р. вийшов збірник пісень Максимовича, в найповажніших англійських журналах появився переклад цих пісень. Останній уступ статті присвячений зносинам Драгоманова з Англією й тою „Українікою", яку він там поширював.

І. Борщак кінчить свою розвідку початком XX-го віку і висновок його такий: „Україна в минулому була відома Англії не гірше, як не краще, ніж сьогодні. Українські національні змагання находили повну симпатію в Англії, хоч географічна ситуація не дозволяла Англії грати активну ролю на Україні, так як наприклад це робила Франція".

Бачимо, що в цій англійській розвідці й наша історіографія віднайде нові факти й то в ділянці, якою досі не займалися. Цю розвідку варт перекласти на українську мову. А щодо англьо-саксонських читачів, значіння такої розвідки буде без сумніву вельми позитивне. З неї вони довідаються, що та сама Україна, яку ще за часів війни ріжні наші „приятелі" показували, як інтриґу чи то німецьку, чи то російську (все залежало від моменту!) — займала неабияке місце й в англійській дипльоматії, науці, літературі й публіцистиці ще від XVII в. І про це люди дізнаються зі сторінок авторитетного журналу, що основує свої праці на фактах і позитивних доказах.

—o—

Ще про „Народний Дім".

З достовірних джерел довідуємось, що мин. тижня відбувся зїзд членів „Народнього Дому", на якому осуджено дуже гостро невідповідальну господарку комісаря тієїж установи, посла М. Бачинського, що й довела „Народний Дім" до повної матеріяльної руїни. Господарка ця виглядає так, що коли за обох попередніх комісарів, в 1923—27 рр. майно „Нар. Дому" було обдовжене всього квотою 150.000 зол., то „пан комісар" Бачинський підбив цей довг за час свого урядування (1927—1931 рр.) до суми 1,200.000 зол., що й ствердженo на зїзді. Реферат про шкідницьку роботу комісаря Бачинського, що його прочитав на зїзді один з членів „Нар. Дому", обосновуючи його цифрами — був такий страшний, що зїзд у першій хвилині хотів вислати по п. комісаря людей до Криниці, де він перебуває на лікуванні й вимагати негайного його оправдання, а врешті вирішив скликати ширший комітет „Нар. Дому", покликати перед нього пана посла оправдатись і відповідати за катастрофальний стан господарки в „Нар. Домі", врешті вимагати усунення його з комісарства, з членів „Нар. Дому" і з партії „Русской Аграрной Орґанізації", зложення мандату і поставлення перед суд.

На зїзді подали резиґнацію дальші три члени „байрату" п. комісаря: емер. судля Величко, ем. радн. Турчманович і селянин Лещак з Бовшева біля Львова (два інші члени: Еліясевич і Ліпецький, зрезиґнували з цього „байрату" уже давніше) — не бажаючи брати відповідальности за „працю" „пана комісаря" Бачинського.

Нарада трівала кілька годин і була дуже бурхлива.

—o—

Нова радянська пятилітка.

Радянський комісаріят земельних справ виготовив, як відомо, плян пятилітки на другий 5-літний час у рільництві. На основі цього пляну засівна площа від 1933 до 1938 р. має побільшитися на двіста міліонів гектарів і ціле хліборобське господарство буде ведене тільки на соціялістичних основах. Сколективізоване буде не тільки господарство збіжове, але й плекання худоби.

Почавши від 1933 р. зачнеться механізація продукції. Совхози, що плекають худобу, будуть

більша нащадки колишніх манастирських форналів, а подекуди, таки рідня давніших ігуменів, священиків, братчиків. Неодин з них ратуючи своїх близьких, спроваджував сестру, брата, купив шматок поля, віддавав чи женив, осадив на місці і так повстав згодом Лаврів як манастирська оселя, а пізніше як окрема громада-село, що до нині має всього 67 чисел. Вродливих і гарних типів тут дуже мало, а вдоволених із свого стану ще менше.

Неодин з лавровян леліє в глибині душі гадку, що його якийсь там дід чи прадід був у манастирі чимсь там великим, тоді і його родові десь колись, дещо капнуло, а після реформи Василіян припинилося.

Манастир живе нині своїми ідеалами, а село своїми. Ріжниця між цими ідеалами замітна найбільше гарними вечорами. У манастирі цілоденне кипуче та повне труду і пожертви життя припиняється. На відгомін вечірнього дзвону на стіни манастиря сходить гробова тиша. Починається мовчанка та роздумування про ідеали другого вищого світа, а на селі, на склонах гір, оживає при розпалених вогниках сміх і реґіт пастушків, а потім чути спів сільської молоді. То повиходили женці, що в місячну ніч завзято жнуть збіжжа і дзвінкими голосами виспівують наші гарні народні пісні. Бойківська пісня дивно сумна, промовляє до глибини душі. В ній виспівує бойко своє споконвічне рабство і якусь тужливу надію на ліпше завтра. Де більше щастя, хто кому завидує — це незбагнена тайна глибини людської душі.

Цілком у відміннім та гіршім положенні находяться сусідні села, як Нанчілка Велика, Лімнинка, Потік та інші. Вони мають рівнож заробітки у манастирських лісах, бо як зима так літо у вільних хвилинах звозять дерево на манастирський тартак, опісля вивозять у світ дошки. Одначе в цих селах треба би ще багато зробити, почавши від сільської дороги, де потік сім разів переливає. Найгірше стоїть Нанчілка. Там треба би перш за все усунути цю нашу ганьбу — вербу, що розсілася в Нанчілці до величезних розмірів, а всюди її повно, в городах, на подвірях, зарінках і межах. Аж соромно чоловікові таким селом переходити. Ця верба дає нам патенти лінивства, сільській інтеліґенції й народові, бо не вимагає ніякої праці ні заходу, вистане встромити кусень кимака в землю і готово — хоч кладись під вербу. Там треба би вислати якусь комісію, що вирубала би всі верби, а на їх місце засадила овочеві та морвові дерева. Там знаменито росли би крім яблок і грушок черешні, вишні, сливи, бо місцевість саме до цього надається — закрита з усіх сторін горами, довкола ліси, в селі тиша. Брак вітрів надається до розвою садівництва. Тут можна зробити рай на землі, але щож? Нема кому. На місцевих інтеліґентів нема надії.

Тут повинен лаврівський манастир прийти нашому народові на поміч, тимбільше, що має кваліфіковані до цього сили. Він повинен розширити свою гарну овочеву шкілку до кількох і кільканацятьох морґів і своїми деревцями засипувати не лише сусідні села, але цілі бойківські гори, де за ґроші, а де за „біґзаплать". Тоді манастир може мати великий вплив на наш нарід. Інакше найдуться в нинішніх часах інші, не прошені опікуни, і можуть темного бойка обернути не лише проти манастиря, але проти свого народу.

Так само нема в тім куті морвових деревець. На ші сусіди силою пари розвивають шовківництво, і у нас в кількох закутках почали роботу і є повна надія, що ця галузь промислу, шовківництво, захопить щораз ширші кола серед нашого селянства, а тут в тім куті якось глухо, не видно ні одної морви. Гарно було би, якби оо. Василіяни занялися також розвоєм цього промислу, тим більше, що спосібних рук до цього діла у них не бракує; нехай би виглянули грохи зі своєї келії і пішли в народ, бо написано: „Научите вся языцы"...

—o—

зовсім змеханізовані (механічне доєння і т. п.). Число самоходів, уживаних у хліборобстві, буде підвищене на 2 і пів міліона. Хліборобство буде зелектрифіковане. При допомозі електричної енергії буде управлятися тільки коло 6 проц. поверхні засівів, зате плянується електрифікація рільничих варстатів та інкубінаційних станцій а також господарств, що займаються плеканням худоби.

Плян другої пятилітки передбачує також побільшення продукції мяса та молока, так, щоби на одну особу припадало 40—50 кг. мяса і 300—350 кг. молока і молочних продуктів річно. Щоби це осягнути, слід побільшити число рогатої худоби на 65—70 міліонів, з чого 35 міліонів припаде на корови. Число овець побільшиться на 150 міліонів, безрог на 70 міл., а дробу на 500 міл. Худоба буде діставати концентровану пашу. Продукція мясних виробів під кінець другої пятилітки має доходити до 6 міл. тон.

Одночасно має побільшитися вдвоє поверхня засівів і бавовни. Вдвоє або й втроє буде побільшена поверхня засівів цукрових буряків, наслідком чого продукція текстильних товарів і цукру побільшиться три до пятикратно. До того розбудовані будуть дороги і побільшені перевозові середники.

Щоби все те осягнути, передбачується вишколення півтора міліона рільничих техніків, рекрутованих із робітників при колхозах і совхозах. Будуть утворені для них окремі курси, на яких набудуть відповідні кваліфікації. Крім того буде вишколений міліон будівничих для рільництва. На вищих рільничих школах, получених безпосередньо з продукцією буде студіювати 175 до 200 слухачів.

Передбачені є також агротехнічні удосконалення. Будуть вестися досліди задля скорочення часу зростання ріжних ростин, уведеться електричність до плекання ростин і т. п. Будуть пробувати зааклиматизувати в Радянщині египетську бавовну, виплекати нові роди рижу і цукрових буряків та взагалі перенести полудневі культури на північ.

Заки плян другої пятилітки буде переданий під розвагу колегії комісаріяту рільництва, вислухають думки місцевих організацій, совхозів і колхозів а перевівши запропоновані зміни, приступиться до реалізації.

Величезний плян другої пятилітки виготовлено в часі, коли ще навіть у начерках не сповнено того, що передбачує плян першої, промислової пятилітки і коли ще не відомо, що треба буде продовжувати в дальших літах.

З життя укр. пласту на еміґрації.

III.

Виступи українських пластунів у славянських пластових таборах.

Другого дня наш виступ на стадіоні був імпозантний. Причиною цього було те, що члени СУПЕ виступили разом із українським закарпатським пластом. Ще перед виконанням своєї програми, отся велика група українців, під бурхливі оплески всіх глядачів, обійшла навколо стадіон. Напереді несено прапор, потім ішли пластуни, за ними пластунки, а далі пластунки та пластуни в національних одягах. Посідавши півколом, приступили вони до виконання своїх точок, з яких 7 було хорових (співав пластовий хор з Ржевниц під диригентурою старшого пластуна д-ра Яковенка: „Ой видить Бог", „Жала Уляна", „Ой піду я по пороші", „Верховино", „Ченьчику", „Ой летіла горлиця" та „Кант") і 9 ріжних танців („Козачок" (4 пари), „Катерина" (6 пар), „запорожець" (4 хлопці), „подільський козачок" (сольо), „коломийка" (4 пари), „гречаники" (4 пари), „гопак" (сольо), „гопак" (5 пар) і „аркан"). Кожну точку гучно оплескували глядачі. Особливий успіх мав танок „запорожець". Виступ закінчився національним гимном „Ще не вмерла Україна", який відспівала вся наша група (не лише хор). Вся публика, розуміється, встала. (Серед публики був у першій льожі д-р К. Крамарж і дуже багато поляків на трибунах). Під бурхливі оплески глядачів українці зійшли зі стадіону. „Гласатель" про цей виступ написав: „Національні танці та співи підкарпатських українців і емігрантів здивували ріжнородністю та багатством мотивів і простою перейнятливістю мельодій...", а далі подав докладну програму українського виступу.

Крім цих двох виступів на стадіоні, українці ще виступали на спеціяльне запрошення в декількох таборах. Згадаю тут деякі виступи.

На другий день славянського Джемборі у країнці були запрошені на вечір до табору югославянських пластунів на Цісарському острові. Югославяни спеціяльно для українців улаштували ватру. Споміж них промовляв М. Йоіч, йому відповідав К. Подільський. Потім виступи югославян чергувалися з нашими танцями та співами. Югославяни зуміли дуже цікаво заповнити свою програму і надати ватрі дійсно братерський характер. До пізної ночі затягнулася ця ватра. Врешті югославяни закінчили окликами „живіо" для України, на що наші відповіли „славою" Югославії.

На третій день англійці запросили наших завітати до їхнього табору. Там наші виступи чергувалися з анґлійськими та шкотськими. Наші використали майже весь свій репертуар і здобули богато признання та оплесків. Після того зробили кілька спільних фотографій, обмінялися адресами та сердечно розпрощалися.

Тогож дня увечорі була на стадіоні велика югославянська ватра з численною кількістю гостей (між ними був празький югославянський посол д-р Крамер). Ця ватра мала більше офіціяльний характер. На неї югославяни запросили українців з тим, щоби виступили з кількома своїми точками. Можна з певністю твердити, що виконаний нашими хлопцями танець „запорожець" викликав найбільше оплесків і закликів „опаковат!" (ще раз!). „Гласатель" про участь наших у цій ватрі згадав так: „Навколо вогню затанцювали поруч з югославянами і українці, які зібрали за танець з шаблями бурхливі оплески".

У свою чергу українці запрошували до себе чужинців. Так, напр., відбулася прегарна ватра у закарпатському таборі, на якій були югославянські пластуни.

Так пробігали усі дні славянського Джемборі. Дня 3. липня, вранці почалася ліквідація таборів; учасники славянського Джемборі спакувалися та рушили на залізничі двірці. Розїхалися і українці, — хто куди: одні на Закарпаття, чи то до дому, чи до пластового табору, а інші лишилися далі на чужині.

Тепер слід ще підкреслити важніші моменти з участи нашої пластової молоди у славянському Джемборі.

Наші табори весь час притягали до себе велику увагу чужинців як учасників славянського Джемборі, так і його відвідувачів. Безперечно, що багато з них уперше лише тут довідалося про те, що то є Україна, яка її доля, які змагання українців і т. д. Тут-же вперше пролунав на стадіоні в присутности неодної тисячі чужинців наш національний гимн, вислуханий з належною пошаною всіма присутніми. Пропаганді українського імени сприяв також „чендж".

Наша участь у славянському Джемборі причинилася до навязання з багатьома чужинцями близьких взаємин, які закріплять надалі взаємне листування, систематичне наше інформування чужинців про Україну і т. п. Зовнішньою ознакою навязання цих близьких відносин наших з чужинцями є безліч спільних фотографій, взаємний обмін відзнаками, підписами та почтовими адресами. Вже й тепер багато наших пластунок і пластунів одержує звідусіль листи, листівки і літературу від своїх нових приятелів. Найбільше приязні відносини встановилися у наших з югославянами та з англійцями. Щодо чехів, то з ними у наших добрі відносини віддавна. Без прибільшення треба сказати, що українці на славянському Джемборі користувалися загальною симпатією.

Не можна не вказати також на те, що й наше старше громадянство, яке численно відвідувало наші табори і більшість якого вперше наочно познайомилося з нашою пластовою діяль-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СЕРПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З ПРОБЛЕМ ЛІТЕРАТУРИ.

Поняття науки.

Поняття „науки" є досі предметом дуже живої виміни гадок між самими вченими та фільософами. Воно поширюється та звужується залежно від того, який хто зміст звязує із поняттям „обєктивности" та „загальних законів", що є метою наукових дослідів. Тому, що дефініцію науки подають фільософи, яких завданням є узагальнювати висліди довершені поодинокими науками та розмежовувати царини праці, ця дефініція зміняється залежно від того, яку ролю хоче даний фільософ визначити фільософії у відношенні до поодиноких наук та до збірної суми їхніх здобутків.

Був час, коли фільософію вважали королевою наук, наукою наук; був інший, коли вона зійшла до ролі їх рабині; раз вона мала бути посередником між ними і мала обовязок лагодити їхні конфлікти, іншим разом подобала на наукову поезію, що в широкі символи перетворювала практичні здобутки ріжних спеціяльних галузей знання. Чималу ролю у цих складних взаєминах грав вплив фільософічної системи на поодинокі наукові досліди, а ще частіше вплив спеціяльних дослідів на ідеї фільософії. Таким робом історія фільософії мала моменти безоглядного довіря до метафізики незалежної від метод праці точних наук і повного її банкроцтва, коли фільософи вважали єдиною підставою розвитку фільософічних ідей методи та висліди точних наук.

Стан цей незмінений майже досі. Важко нам без історичної перспективи рішити нині, чи в нашій добі бере верх розвиток точних наук чи підсилена метафізика. У добі, коли й серед метафізиків є оборонці її науковости, питання це ускладнюється ще й тим, що одні з них уявляють собі метафізику як науку на зовсім самостійних основах, незалежних від метод поодиноких спеціяльних наук, інші продовжують із деякими змінами погляд про фільософію себто метафізику як синтезу здобутків усіх галузей знання та пізнання.

Питання, яке нас цікавить, звужує дискусію до того: на зразок якої науки можна уявити собі досліди над літературною творчістю. Поняття науки в точнім розумінні цього слова себто точних наук звязане з такою цариною дослідів, де можна для її своєрідних проявів установити загальні закони, що дозволяють на неохибні висновки, незалежні від ідейних пересвідчень одиниці. У західно-европейських країнах нині приймають погляд, що термін „науки" слід би полишити для дослідів, які можуть основувати свої закони на понятті скільколсти і зводити свої докази до математичних знаків; наука звернена на чисто практичну сторінку життєвих явищ, може досконалити засоби свого пізнання звязані із розвитком техніки, може користуватися поняттям обєктивности як понадособистою мірою, якій не суперечать нові відкриття зроблені завдяки індивідуальній праці вчених.

Одною із великих заслуг Бергсона в сучасній фільософії є саме пояснення, чому людський розум, який створив науку виявляє свою повну неспроможність осягати абсолютну правду, коли стає перед явищами наскрізь духовими, неповторними, зовсім так само як поводиться супроти явищ природи, які може при помочі простірного часу досліджувати, міряти та узагальнювати з математичною точністю.

Математично-природничі науки себто наука в точнім значінні цього слова поширює щораз більше царину своїх дослідів тільки в тім напрямку, що зводить якість до скількости й індивідуальне до загального. Всі інші досліди звернені на царину людської культури можуть стати наукою тільки в такій мірі, в якій залишать на боці прикмети, що стають предметом цінування і всі прояви індивідуальної творчости.

Нема причини суперечатися за слова і відмовляти історії або історії літератури права, коли вони хотять конче стати наукою на зразок математично-природничих наук. Учений із досить великою уявою може дати нам картину розвитку якоїсь доби — державно-суспільних подій або літературних творів — в якій державні мужі або письменники не ріжняться нічим від атомів або планет, що підлягають вищим законам природи та йдуть заздалегідь означеним шляхом, який можна накреслити в таких загальних лініях, що нагадуватимуть міжпростірну мряковину. З другого боку інші кандидати на вчених, без крихітки уяви, отже без тої необхідної іскри, від якої запалюється кожна історична ідея та кожний літературний твір, можуть звести справді всі якісні прикмети до кількісних: зладити реєстр прізвищ із датами і заявити ось наукова картина історії та літератури".

ністю, стало гарячими прихильниками пласту. Саме підчас слав. Джемборі склалася серед старшого громадянства група прихильників українського пласту, які рішили вступити в члени-прихильників Союзу Українських Пластунів Емігрантів, щоби своєю участю допомагати розвиткові цієї організації.

Як видко зі всього наша пластова молодь здобула певний моральний успіх (матеріяльного й не могло бути, навпаки лишився ще й невиплачений борг, який тяжить на Союзі Українських Пластунів Емігрантів). Тут треба сконстатувати, що лише жертвенність нашого громадянства уможливила нашу участь у славянському Джемборі.

Наприкінці треба ще згадати, що участь нашої молоді у славянському Джемборі значно збільшила в неї інтерес до чужих мов. Нераз можна було запримітити в очах пластунок і пластунів велике бажання розбалакатися з чужинцями (чи то з англійцями чи ще з кимсь), та незнання чужої мови стояло тут на перешкоді. Тому треба сподіватися, що в наступному шкільному році наша молодь зі щирим запалом візьметься за вивчення чужих мов, щоб у майбутньому світовому Джемборі змогла нав'язати ще ширші та ближчі звязки з пластунами всього світу. С. Стецько.

—o—

Війна в Китаю.

Між військами генерала Ші-Гю-Сана і військами Чан-Гсі-Ліяна прийшло у віддалі 90 миль на південь від Пекіну до кривавих боїв, що тревали три дні. Збунтовані війська Ші-Гю-Сана потерпіли погром і перейшли в провінцію Шантун. Сам генерал віддав себе в руки губернатора і просив, щоби позволив йому виїхати за границю.

—o—

Нові мельдункові приписи.

Міністерство внутрішніх справ виготовило проєкт закона, що новелізує обовязуючий розпорядок про рух і евіденцію населення.

На основі цього проєкту громади і маґістрати обовязані вести списи мешканців і можуть брати оплати за те. Висоту оплати означить місцева самоврядна влада.

Щодо мельдункової процедури, то новеля вводить такі зміни: Хто перебуває в якійсь місцевости довше ніж три дні, має зголоситися в громаді до 24 годин. Обовязок зголошення тяжить на власнику або адміністраторові дому. Хто покидає своє місце замешкання і переселюється до іншої місцевости або покидає місце свого часового побуту чи там переноситься до іншого дому в тій самій місцевости, того повинен вимельдувати власник дому до 48 годин.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Не забувайте про тих, що в боротьбі за кращу долю Народу стали інвалідами. Жертвуйте в хосен українських інвалідів!

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ОСТАННІ ВІСТИ

АНГЛІЙСЬКІ ПОСЛИ У ЛЬВОВІ.

5. серпня приїхав до Львова посол англійської палати громад Ріс Том Девіс (Лейбур Парті). Другий англ. парляментарист Бері приїде до Львова 6. серпня. Ріс Девіс хоче зазнайомитися з меншиновими відносинами у Сх. Галичині. Ріс Девіс був 5. серпня у воєводи Ружнецького та говорив із ним на тему українського питання.

РЕВІЗИТА МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО У ВОЄВОДИ.

5. серпня ревізитував митр. Шептицький у будинку воєвідства новоіменованого львівського воєводу д-ра Ружнецького.

КОНГРЕС НАЦ. МЕНШИН.

На передодні осінної сесії Ради Ліґи Націй, а саме 29., 30. і 31. серпня збереться в Женеві на 7-му сесію конгрес національних меншин.

6.000 СЛУЖБОВИКІВ БЕЗ ПРАЦІ.

По день 1. серпня редукція у Польщі захопила щонайменше 6.000 держ. службовиків. Є це головно контрактові, провізоричні та денні службовики, яким не прислугує ні відправа ні емеритура. Багатьом етатовим службовикам предложили зміну правно-публичного відношення на контрактове, а зате обіцяли їм, оставити їх на становищах.

1. СЕРПНЯ НОВІ РЕДУКЦІЇ.

Зачувати, що на засіданні економічного комітету ради міністрів, яке відбудеться 6. серпня під проводом прем. Пристора, радитимуть між іншим над третьою траншею персональних редукцій, які наступлять у вересні.

БРІНІНҐ І КУРЦІЮС ВИЇХАЛИ ДО РИМУ.

5. серпня вечором виїхали посп'ішним поїздом до Риму канц. Брінінґ і мін. Курціюс. Перед від'їздом канц. Брінінґ сказав представникові Вольфового Бюра: В Німеччині розуміють, що всі постанови, які запали в Італії ц. р., основані на глибокім почутті відповідальности за пацифікацію й господарську відбудову Европи. В стремлінні до тих цілей інтереси Німеччини й Італії є зближені до себе безумовно. В тому розумінні хотів би я висловити надію, що нім.-італійські розмови підуть згідно й дадуть овочі.

БІЛЬШОВИКИ ЗАМОВИЛИ ДВА „ЦЕПЕЛІНИ".

Більшовицький уряд замовив у заведеннях будови „Цепелінів" у Фрідріхсгафені два повітреплави системи „Цепелін". Замовлення на домагання СРСР мають виконати в прискоренім темпі.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 9·04·00—9·05·00, канадійський долар 8·94·00—8·95·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 0·00·00—0·00·00, румун. лей 0·00·00—0·00·00, французький франк 0·34¾—0·35·00, швайцарський франк 1·73·00—1·73·25, фунт штерлінґів 43·40·00—43·60·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 0·00·00—0·00·00

Золото: 20 корон 36·70·00—37·00·00, 20 франків 34·80·00—35·10·00, 20 німецьких марок 00·00·00—00·00·00 10 російських рублів 46·80·00—47·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·35·50—0·36·00, 5 австрійських корон 1·90·00—2·00·00, австрійський фльорен 0·95·00—1·00·00, російський рубель 1·50·00—1·60·00, копійки за рубель 0·75·00—0·80·00.

—o—

НОВИНКИ

— **Дентист Яків Насс, Львів, вул. Сикстуська 17/II повернув і приймає як давніше.** 139 2—3

— **Після нападу на почт. амбулянс.** У звязку з нападом на почтовий амбулянс біля Бірчі повідомляють польські джерела буцімто в Перемишлі мала повстати місцева команда ОУН. Слідство в справі нападу веде шеф перемиської прокуратури д-р Прохаска та слідчий суддя Турковський.

— **На кару смерти.** В Ораві (пов. Сколе) 16. літній Антін і 23-літній Іван Завадка вбили свого батька Франца, тому що не хотів переписати поля на старшого сина. Антін Завадка зізнав у поліції, що вбив батька за намовою брата, який дав йому револьвер і переконав, що як малолітній дістане невелику кару, а як її відсидить, дістане частину землі з батьківської спадщини. Окружний суд засудив Івана Завадку на кару смерти, а малолітнього Антона на 10 літ тюрми. Дня 5. серпня апеляційний суд у Львові затвердив кару смерти. Виконання присуду залежатиме від Найвищого Суду, до якого відкликався оборонець.

— **Почтових марок украли на 726.768 зол.** Слідство в справі вломy до головної почти у Варшаві устійнило, що вломники забрали почтових марок не на 300.000 зол., як спочатку повідомляли, а на 726.786 зол. Злодії не були фахівцями, бо забрали теж і марки, яких на почті вживають для доплати, а які для них не мають вартости. Досі нікого не арештували. Переводять лише ревізії у продавців марок.

— **Вбили власника фабрики алябастру.** На дорозі між Бурштином і Демяновом вбито власника Алябастрових Заведень у Демянові Івана Бохонка. Вбили його Станислав Чубак і Михайло Косцельняк також власники алябастрових заведень. Душогубства доконали на тлі конкуренції.

— **Медведі вигибають.** По статистичним обчисленням мисливського відділу при міністерстві земельних справ у Польщі живе тепер всього яких 200 медведів. Наслідком того міністерство наказало охорону цього звіра. Полювання на медведів буде дозволене тільки на два тижні в рік. Крім того на стріляння медведів треба мати окремий дозвіл від міністерства.

— **Пожежа.** У Золочеві згоріла стодола, шпихлір і стайня з мертвим і живим інвентарем Стан Сеньковського. Шкоди є на 4.000 зол. Згорів теж мертвий і живий інвентар різника Кар. Терлецького.

— **Душогубство** Коло дороги на границі села Дидьової, пов. Турка, найшли трупа 27-літнього Івана Гукача з Давиняча Горішнього. Оподалік найшли закрівавлений кіл, яким Гукача хтось убив. Ведеться дохоження.

— **Умер і не вмер.** В селі Бенякові коло Берестя грім поразив молодого коваля Адама Войніша. Ствердили урядово смерть, написали посмертну виказку і зроблено похорон. Одна тільки мати запевнювала, що він не вмер і на її благання відкрили домовину над гробом. Небіжчик лежав немов у сні. Тоді перевезли його назад до дому і повідомили лікаря. Лікар ствердив, що Войніш має нормальну температуру тіла, як жива людина, але серце його не бє. На лиці видко румянці, але збудити його зі сну не вміє.

— **Смерть на паркані.** Анна Черникова, земельна власниця у Вульці Гамулецькій біля Львова вилізла на грушу нарвати грушок. Гиляка заломилася і Черникова впала на паркан. Пробила собі бік, а наслідком перервання артерії втратила притомність. Служба найшла Черникову завішену на паркані. По дорозі до шпиталю Черникова померла.

— **Розбили касу в „Обществі ім. Качковського".** Невідомі вломники розбили вертгаймівську касу „Общества ім. Качковського" у Львові при вул. Валовій ч. 14. В касі не найшли ні сотика. Поліція є вже мабуть на слідах вломників.

— **Кривава розправа з побожними.** В селі Вітрино коло Полоцка відбувалося католицьке богослуження у великій стодолі, де була влаштована тимчасова каплиця. Нараз наскочив відділ ДПУ, який заявив, що в стодолі відбуваються тайні протиреволюційні збори. Чекісти впали до каплиці і з криком „стріляй контрреволюціонерів" кинулися на зібраних. Настала страшна паніка. Всі кинулися на втеки, а за ними посипалися стріли. Упавших чекісти добивали шаблями. За кілька хвилин на побоєвищі лежало 7 трупів і 14 ранених. Крім того чекісти арештували 140 осіб. Всім грозить заслання.

— **Не приняв ордеру Леніна...** Рада народніх комісарів у Москві постановила нагородити професорів Самойловича і Молчанова, що брали участь в експедиції „Цепеліна" на північний бігун, ордером Леніна. Д-р Екенер, якого радянська влада за посередництвом радянського представника в Берліні, Хінчука, хотіла також ушанувати ордером Леніна, відмовився приняти цей ордер.

— **Трагічна смерть ученого.** Радянський вчений, геольог Нагірний, що з доручення радянського уряду досліджував нові поклади вугля в околицях Ферлани, згинув від вибуху світильного ґазу. Вибух був такий сильний, що окрім проф. Нагірного згинуло ще чотирьох членів геольогічної експедиції.

— **Човном з Констанци до Царгороду.** Студент Лівій Спорнік і студентка Фльоріка Пушкар хотіли трохи повеслувати, вісли в човен і віддалилися біля Констанци від берега. Нараз серед моря ухопила їх буря і понесла човен аж під Царгород. В Румунії вже думали, що обоє пропали, аж із Царгороду наспіла телеграма, що на Чорному Морі виловив їх німецький корабель „Імброс".

— **Селяни напали на жандармів.** Сталося це в селі Палмаж, тягинського повіту в Бесарабії. Селяни, озброєні сапами, сокирами та буками, напали на трьох жандармів, щоби відобрати їм зброю та набити. Жандарми вспіли втекти до своєї станиці, стріляючи у воздух. Почалися арештування й дохоження.

— **В Шешорах пов. Косів, відбудуться дня 15. ц. м. в год. 8. веч. заходом чит. „Просвіти" вечерниці з котиліоном. Вступ лише за запрошеннями. Ціна вступу 2 і 1 зол. На випадок, як хто не одержить запрошення, можна його дістати на місці. Доход призначений на докінчення власної домівки.**

—o—

СПОРТ.

Чорні — Україна.

Перші цього року мячеві змагання між ліґовою дружиною Чорних й Україною відбудуться в неділю 9. ц. м. в год. 11-ій передпол. на гриші Чорних. Ліґова дружина Чорних виступить у найсильнішому складі, з новим противником нападу Ланьком. Як звісно, змагання між цими двома дружинами мають вже свою добру славу. Сподіємося, що наша одинацятка, яка в товариських змаганнях здобувається стало на гарну гру, задоволить вповні своїх симпатиків.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Генерал Микола Юнаків, б. військовий міністр У. Н. Р., ґенерального штабу ґенерал-полковник, помер дня 1. серпня ц. р. після короткої, але важкої недуги в Тарнові. Покійний, як видно зі самого прізвища, походить з української з ходом часу зрусифікованої ро-

дини. Російська революція привернула його для свого народу. В російській армії Покійний займався науковими военно-історичними дослідами, за що йому признано звання професора Імператорської Миколаївської Военної Академії (був. Академії Генерального Штабу). В Академії викладав історію російсько японської війни та кермував практичними працями по тактиці.

Покійний належав до молодої групи старшин Генерального Штабу, сторонників реформ у російській армії, за що разом з іншими його відряджено на муштрову службу на посаду команданта бригади. Підчас світової війни займав посади: Начальника Штабу 4 армії і нарешті Командарма.

Російська революція привернула його для свого народу. Прибувши в 1918 р. на Україну до Київа, всією душею віддався праці по орґанізації військових шкіл на Україні в Головній Шкільній Управі. Зі шляху служби свому народові не зійшов і при перевороті Директорії. У 1919 році, після зєднання Українських Армій, був Начальником Штабу Головного Отамана і йому належить ідея походу на Київ, а не на Одесу. З покійним от. Петлюрою виїхав до Польщі, де брав діяльну участь у виготовленні плянів формування Української Армії. В Українській Армії займав посади: Голови Високої Військової Ради і Військового Міністра.

В останній час, не дивлячись на недугу, брав діяльну участь у праці Українського Военно-Історичного Т-ва, будучи його головою. Людина високої ерудиції та фахової освіти, видатний військовий історик, з глубоким аналітичним умом, він одночасно мав високе розуміння своїх обовязків, чесність та солідність, що в звязку з його тактом та обережним підходом до людської гідности підлеглих, зєднувало йому прихильність та повагу з боку старших і молодших товаришів зброї. В Його особі українська еміґрація та українські військові кола втратили високої кваліфікації теоретика військових справ та історика-ерудита.

Корнеля Головкевич, емерит. учителька в Тейсарові померла дня 31. VII. ц. р. у свого брата — проживши 52 літ. Була це жінка дуже жертволюбива та опікунка сиріт у громаді — і полишила по собі загальний жаль. — В. Її П.!

—o—

Дописи.

ЧЕРНИХІВ ПОВ. ЗБАРАЖ. З культурно-освітнього життя. Над широкими левадами, крізь які срібною лентою веться Серет, розкинулися бідненькі хати села Чернихова. Оце село в затишньому куточку Поділля являється в повоєнних часах одним із рухливійших у тернопільському окрузі. Свою культурну працю вело воно під проводом кількох свідомих громадян, які зуміли згуртувати біля себе молодь і з нею влаштовувати низку ріжних імпрез, як: аматорські вистави, концерти, фестини, тощо. Прибита матеріяльними злиднями горстка ідейників довела до цього, що серед села станув прегарний читальняний будинок, в якому найшли теж приміщення молочарня й кооператива. В місяці червні п. р. пережило село небудене торжество; відсвяткувало ювилейну академію в честь митрополита Шептицького. Велику салю читальні „Просвіти" виповнили громадяни Чернихова та дооколичних сіл, що прибули зі своїми священиками. Академію розпочато відспіванням пісні „Владико Отче". Про значіння свята й діяльність Митрополита реферував о. декан Йосиф Грицай. Відтак слідували гарно виконані хорові пісні під проводом дириґента-дяка Г. Кметя, переплітувані деклямаціями, з яких гідна завваги „В храмі св. Юра" Б. Лепкого, з чуттям відрецитована А. Цурковським. — Академію закінчив промовою о. декан Й. Грицай, вносячи многоліттєвіє Ювилята, що з одушевленням відспівали учасники.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 5. VIII. 1931 р. масло експортове і десерове пріма —.— зол., літра молока 19—21 сот., літра сметани 1·00 зол., копа яєць 3·80—4·00 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Всі міські театри (Великий, Ріжнородностей і Малий) — нечинні.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Повалена лелія" (Коріина Ґріфіт) і додатки.

КАСІНО: Звук. фільма „Пісня життя" та додатки.

КОЛЬОСЕИ: „Трьох приятелів" та „Весільний марш".

ЛЕВ: Звукова комедія: „Пляйта фірми Ков" та додатки.

МАРУСЕНЬКА: „Я лише тебе кохав" і додатки.

ОАЗА: Звукові фільми: „Забудеш про мене" та „Божевільний князь".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Передшлюбна ніч" та додатки.

ПАН: Звукові фільми „Помилка батька" (Ґрета Ґарбо) та „Дика орхідея".

ПАСАЖ: „У львиній клітці" та додатки.

ХИМЕРА: „В ніч після зради" (Ліа де Путті).

СТИЛЕВЕ: З приводу реконструкції кіно нечинне.

УПХА: „У долині трівоги" (Г. Ґібсон) та „Білий орел" (Дальорес дель Ріо).

Програма радіо.

Четвер 6. серпня 1931.

Липськ (259,3) 20·00 „Стук у млині", комічна опера Адама. **Братислава** (278,8) 12·30 Популярний концерт радіоорхестри. **Бресляв** (325) 20·00 Симфонічний концерт шлеської фільгармонії. **Штутґарт** (360,1) 20·30 Швайцарські народні пісні (з вик. хору). 21·00 Серенади. **Гамбург** (372,2) 20·00 Славянська музика. **Букарешт** (394,2) Симфонічний концерт. **Берлін** (419) Концерт берл. симф. орх. **Рим** (441,2) Симфонічний концерт. **Гельсінґфорс** (453,2) 19·00 Фінські народні пісні. **Міляно** (500,8) 20·45 Камеральний концерт. **Відень** (516,4) 21·15 Вечір народньої пісні. **Мінхен** (532,9) 19·05 „Дон Джованні", опера Моцарта. **Будапешт** (550,5) 17·00 Концерт мадярської оперової музики. 21·15 Циганська орхестра Чорби. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 20·30 Відчит.

Пятниця, 7. серпня 1931.

Кеніґсберґ (217,1) 20·10 Вечір Бетовена. **Липськ** (259,3) 16·00 Дрезденський квартет. **Моравська Острава** (263,4) 12·30 Концерт радіоорхестри. **Букарешт** (394,2) 22·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 21·15 Квартет Гавсмана. **Рим** (441,2) 21·00 „Кльо-Кльо", оперетка. **Прага** (486,2) 14·30 Концерт радіоорхестри. **Відень** (516,4) 19·55 „Щоденні проблеми" (Еґоїзм і альтруїзм), проф. Евальд. 21·00 Концерт симфонічної орхестри. **Рига** (524,5) 19·03 Година Чайковського. **Будапешт** (550,5) 17·30 Циганська орхестра. 20·00 Симфонічний концерт. **Харків** (937,5) 15·00, 20·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 6. серпня 1931.

Львів. (380,7) 11.58 Астрономічний час з Варшави. 12.10 Концерт з грам. плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·10, 16·00, 17·25, 19·40 Музика з грам. плит. 15·25 „Трійливі квіти і діти", виголосить М. Стефкова. 15·45 Аеронавтичний комунікат. 16·50 „Панамерика і Паневропа", вигол. д-р В. Наленч. 17·10 Літературна гутірка д-ра Бельмонта. 17·35 „Червоногород і червенські городи", вигол. д-р Пйотровський. 18·00 Концерт солістів. 19·00 Всячина. 19·20 Літературна гутірка Іди Веневської. 19·50—20·10 Комунікати з Варшави. 20·15 Концерт легкої музики. 21·30 Слуховище з Варшави. 22·00 Фейлетон „Олеандри", В. Серошевський. 22·15—22·25 Комунікати. 22·30 Концерт соліста. 23·00—24·00 Легка і танкова музика.

Пятниця, 7. серпня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астрономічний час з Варшави. 12·10 Концерт з грам. плит. 13·10, 14·50 Комунікати. 15·10, 15·45, 16·20, 17·25, 19·40 Музика з грам. плит. 15·25 „Міжнародність у штуці", проф. Юлефович. 16·00 Скринька для наймолодших. 16·50 Літературна гутірка по французьки. 17·10 „Барви, сильветки і лінії", Ст. Зелінська. 17·35 „З краю Басків", д-р Завістович. 18·00 Легка і танкова музика. 19·00 Всячина. 19·55, 20·10 Комунікати. 20·15 Симфонічний концерт із Швайцарської Долини. 22·00 „Старий і новий Неаполь", М. Грушинський. 22·30—24·00 Легка і танкова музика з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

ТАТАРІВ.

6. VIII. „Життя Парижа". 1873

Бурса ім. о. А. Качали в Тернополі відновляє свою діяльність у шк. р. 1931/32 і приймає учнів середніх шкіл за місячною оплатою 38 зол. — Прохання вносити на руки Управи Бурси (вул. Качали ч. 13) до дня 25. серпня 1931 р. 136 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

✝

Бувш. Начальник Штабу Головного Отамана, бувш. Військовий Міністр У. Н. Р. (Ґенер. Штабу, Ґенер. Полковник) Ордин. професор Імператор. Миколаївської Военної Академії

Микола ЮНАКІВ

спочив у Бозі 1. VIII. 1931 року у м. Тарнові (Польща) після короткої, але дуже тяжкої недуги. Про цю тяжку втрату з глибоким смутком і невимовним жалем сповіщає

Управа Українського Военно-Історичного Товариства.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.